

ПРО ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ 3-ГО РОКУ ЖИТТЯ

І. О. Іванова

Миколаївський державний університет ім. В. О. Сухомлинського

Анотація. У статті автор аналізує дослідження науковців з проблеми готовності студентів до педагогічної діяльності, розглядає питання підготовки майбутніх фахівців з дошкільної освіти до фізичного виховання дітей 3-го року життя як необхідної складової майбутньої професійної діяльності. Вивчається питання методики фізичного виховання дітей раннього віку, використання педагогами методичних прийомів формування основних рухів. Подається аналіз анкетування студентів щодо фізичного виховання дітей раннього віку.

Ключові слова: майбутні вихователі, фізичне виховання, ранній вік, підготовка, готовність.

Актуальність. Розширення євроінтеграційних процесів у житті українського суспільства визначає головні напрями модернізації національної системи вищої освіти, яка спрямована на підвищення якості підготовки фахівців, забезпечення їх конкурентоспроможності та мобільності. Приєднання системи вищої освіти України до Болонського процесу передбачає поглиблене вдосконалення організації навчального процесу у ВНЗ, розробки і впровадження в роботу зі студентами нових навчальних курсів.

Мета статті – розкрити сутність поняття «готовність», «підготовка» студентів до педагогічної діяльності з фізичного виховання дітей 3-го року життя. Аналіз наукових джерел з проблеми готовності студентів до майбутньої професії.

Термін "готовність" виник в експериментальній психології, пізніше був перенесений в психолого-педагогічні дослідження.

Науковці М. Данилко, Н. Мацкевич визначають „готовність“ як наслідок професійної підготовки людини. Це, зокрема, стосується і педагогічної діяльності, готовність до якої здійснюється через цілеспрямований розвиток особистості [5; 9].

Проблема готовності до професійної діяльності, визначення шляхів її формування розглядалася у працях багатьох педагогів, психологів, соціологів. Загальнотеоретичними основами згаданої проблеми вивчали Л. Артемова, Г. Беленька, О. Богініч, С. Будак, Н. Голота, М. Данилко, Н. Левінець, І. Луценко, М. Машовець, Н. Мацкевич, Г. Сухорукова та багато ін. [3].

У словнику В. Даля [4] термін „підготувати“ трактується як стан попереднього виконання чого-небудь, а „підготувати“, за С. Ожеговим [10], означає навчити, дати необхідні знання для будь-чого. „Готовність“ розуміють як погодженість робити що-небудь; стан, при якому все зроблено, все готово. Ці визначення дають можливість чітко визначити роль і завдання вищого навчального закладу щодо професійної підготовки студента до майбутньої діяльності.

Отже, для проведення успішної професійної діяльності спеціаліст зобов'язаний володіти мінімумом знань, умінь і навичок для того, щоб означена діяльність була ефектною.

І. Іванова вказує, що у визначенні підготовленості майбутнього вчителя до фізкультурно-оздоровчої роботи важливими критеріями є ціннісне ставлення до майбутньої діяльності, сформованість педагогічного мислення та комунікативних здібностей, а загальним показником розвитку професійно-педагогічної культури особистості майбутнього вчителя виступить міра його всебічної творчої активності [7].

Узагальнивши викладені судження різних науковців, можна дійти висновку, що „підготовка“ є процесом, а „готовність“ – результатом цього процесу, результатом професійного

навчання. Відповідно до цього можна говорити про те, що „готовність до педагогічної діяльності“ є результатом навчально-виховного процесу, який здійснюється через певні компоненти, що між собою взаємопов'язані.

Г. Чорноптаном створив цілісну систему критеріїв за компонентами професійної підготовки. За *стратегічний рівень* дослідник пропонував уважати професійну компетентність у її рівневому прояві (нормативна, реконструктивна, конструктивна, спортивно-педагогічна спрямованість); творчу активність; продуктивну навчальну мотивацію; самоуправління. *Наступний рівень – змістовно-структурний* – може бути визначений за відповідними компонентами змісту професійної підготовки: теоретичний, методичний, технічний і фізичний. *Рівень оперативних критеріїв оцінювання* результативності навчально-пізнавальної діяльності в окремих блоках професійної підготовки означає опанування теоретичних основ дисципліни, формування рівня технічної майстерності, методичних умінь, розвиток основних рухових якостей і здібностей [11].

Вчені виділяють різні структурні компоненти педагогічної діяльності.

Так, К. Дурай-Новакова [6] основними компонентами професійної готовності до педагогічної діяльності вважає мотиваційний, орієнтаційно-пізнавально-оцінювальний, емоційно-вольовий, операційно-дійовий, настановчо-поведінковий. Вона також зазначає, що рівень сформованості педагогічної готовності студентів значно зростає, якщо використовувати спеціально змодельовану систему професійного навчання і виховання.

В. Філанковський [15] виділяє такі компоненти професійної готовності: мотиваційний (мотиваційно-ціннісне ставлення, поведінка); теоретичний (знання: аналітичні, прогностичні, проектні); практичний (уміння – конструктивні, організаторські, комунікативні, способи виконання дій); творчий (знання, переконання, творче вирішення педагогічних завдань).

Теоретичні концепції підготовки національних кадрів для системи фізичного виховання закладені в працях Г. Г. Ващенко, О. В. Духновича, П. Ф. Лесгафта, С. Ф. Русової, К. Д. Ушинського.

У сучасних дослідженнях відображено реалізацію надбань у змісті фахової підготовки майбутніх педагогів до виховання (М. Данилко, О. В. Король, Н. Мацкевич, О. А. Павленко, О. М. Семенов), у формуванні національної самосвідомості майбутніх вчителів фізичної культури (В. І. Смолюк). Проблему народознавчої підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів досліджувала Н. Левінець.

Зміст і структура професійної готовності майбутніх педагогів розкриті в психолого-педагогічних дослідженнях С. Архангельського, Ю. Бабанського, І. Беха, В. Бондаря, О. Мороза, Н. Тализіної, В. Сластьоніна та ін. На основі аналізу та узагальнення результатів цих досліджень, структура готовності майбутнього вихователя до фізичного виховання дітей може бути подана професійно-змістовим, мотиваційним, діяльнісним компонентами. Усі вони взаємопов'язані і утворюють цілісність професійної підготовки, забезпечуючи її теоретичну та практичну складову.

Провідним напрямом взаємодії освіта визначає передачу ставлення до іншої людини як до цінності. В такій взаємодії студент усвідомлює свої професійні інтереси та перспективи їх розвитку, а викладач, виконуючи роль організатора, допомагає цього досягти.

Процес формування професійних знань ґрунтується на теорії поетапного засвоєння знань та вмінь (П. Я. Гальперін, Н. Ф. Тализіна) та методологічних основах системного підходу (Н. В. Кузьміна, С. Н. Кісельгоф). Тому формування професійної готовності майбутніх вихователів відбувається поетапно, відповідні дії суб'єктів педагогічного процесу на кожному з них забезпечують успішність оволодіння основами майбутньої професійної діяльності.

Проаналізувавши низку поглядів дослідників щодо поняття «готовність», а також складових компонентів діяльності, можна зробити висновок, що всім видам діяльності притаманні мотивація до діяльності, знання про діяльність і практичне виконання цієї діяльності. Відповідно до цього та до наукових досліджень [1; 3; 5; 6; 7; 8; 11; 12], ми визначили у структурі підготовки майбутнього вихователя до фізичного виховання дітей раннього віку мотиваційний, змістовий та діяльнісний компоненти.

Отже, готовність майбутнього вихователя до організації фізичного розвитку дітей 3-го року життя розглядається як система, що інтегрує у собі мотиваційний, змістовий та діяльнісний компоненти. Ці компоненти тісно взаємопов'язані та взаємозумовлені.

Джерелами отримання нової інформації з питань застосування фізичного виховання дітей раннього віку студенти визначили навчальну діяльність, самостійну роботу з літературою та засоби масової інформації. Студенти очікують від організованої навчальної діяльності найбільшу інформаційну підтримку, яка сприятиме ефективному засвоєнню необхідних професійних знань та формуванню практичних умінь.

Результати анкетування студентів других курсів ВНЗ показали вибір невідомих для них питань (засоби фізичного виховання, фізичне виховання в родині; психологічні, анатомічні та фізіологічні особливості віку дитини; методика використання народних традицій у фізичному вихованні дітей раннього віку; методика навчання основним вправам тощо). Студенти визначили, що саме вони знають, а що – ні. Найвідомішим для них було поняття про психологічні, анатомічні та фізіологічні особливості, деякі питання загартування, а незнайомим – методика фізичного виховання дітей раннього віку, використання методичних прийомів формування основних рухів. Дані анкетування студентів підтвердили їхнє поверхове орієнтування в засобах фізичного виховання (вони називають лише деякі з них) та їх застосування в практичній роботі з дітьми раннього віку. Окремі студенти, вказуючи, що окремі засоби їм відомі конкретно визначити їх та продемонструвати механізми застосування у галузі фізичного виховання сучасних дітей саме цього віку не могли. Це дозволило нам зробити припущення, що студенти потребують спеціальної фахової підготовки, яка б містила доцільний вибір різних видів навчальної діяльності, а особливо практичної роботи.

Наступним етапом проведення експерименту було встановлення наявного у студентів рівня знань із фізичного виховання дітей раннього віку. За допомогою опитування було зроблено контрольний зріз наявних у студентів знань. Вони мали обирати правильну, на їхню думку, відповідь із зазначених варіантів. Кількісна характеристика правильних відповідей подана в таблиці 1. Критерієм розподілу студентів на рівні була кількість набраних ними балів. Так, 9 – 12 балів – високий рівень, 5 – 8 – середній, 1 – 4 – низький.

Таблиця 1

**Рівень обізнаності студентів з методикою фізичного виховання
(контрольний зріз, у %)**

Рівні	Кількість балів	Кількість студентів		
		КГ	ЕГ	Усього
Високий	11-12	-	-	13,8
	10	2,8	6,7	
	9	5,6	-	
Середній	8	-	13,3	55,5
	7	11,1	20	
	6	8,3	13,3	
	5	22,2	26,7	
Низький	4	13,8	13,3	30,7
	3	36,2	6,7	
	1-2	-	-	

Отже, тестування виявило у студентів низький (30,7 %) і середній (55,5 %) рівень теоретичних знань у галузі методики фізичного виховання дітей раннього віку, жоден із них не набрав 11 – 12 балів (високий рівень). Найбільша кількість правильних відповідей була в межах 5 – 8 балів (середній рівень). Ми встановили, що студенти визначили рухливі ігри як відоміший засіб фізичного виховання. Але вони не знають специфіки застосування ігор у роботі з

дітьми раннього віку. Відсутні знання щодо дозування навантаження, застосування музичного супроводу, добору та відповідності вправ до віку дітей. Це підтверджує наше припущення, що низький рівень обізнаності студентів обумовлює необхідність поліпшення підготовки майбутніх вихователів до практичної діяльності з фізичного виховання дітей.

Виконання індивідуальних практичних завдань, зміст яких полягав у створенні методичної розробки однієї з форм фізичного виховання дітей раннього віку, було найскладнішим для студентів. Вони повинні були розробити конспекти проведення рухливих ігор для дітей раннього віку, ранкової гімнастики, розваги, скласти плани-конспекти занять з фізичного виховання, відображуючи у змісті навантаження його доцільність, спланувати роботу з фізичного виховання на один день, тиждень. Після виконання завдання студенти відповідали на запитання, які дозволяли з'ясувати труднощі, що виникли в них у процесі створення розробки шляхи подолання цих перешкод, з'ясувати вміння організувати і спланувати свою роботу, визначаючи всі можливі джерела отримання інформаційної підтримки. Практичне завдання виконували 38 студентів третього курсу денної форми навчання. Із них – 6 осіб не виконали завдання взагалі, 4 – відмовилися виконувати завдання, мотивуючи тим, що вони не готові виконувати такі завдання, оскільки не отримали належної теоретичної підготовки. Спланована підготовча робота не дозволила виконати завдання якісно. Серед труднощів студенти назвали: відсутність теоретичної бази (наявність підручників) для виконання такого завдання, знань того, як складати конспекти, недостатня кількість прикладів конспектів занять з фізичного виховання, а саме для дітей раннього віку. Це підтвердило наше припущення про те, що наявність лише певної суми знань та використання додаткових джерел отримання інформації не забезпечує готовність студентів до практичної діяльності з фізичного виховання дітей раннього віку.

За результатами оцінювання знань студентів з курсу «Методики фізичного виховання дітей раннього віку» було з'ясовано, що жоден із них не зміг описати елементи техніки виконання основних рухів, дати загальну характеристику кожного тощо.

Висновок

Отже, стан готовності студентів до фізичного виховання дітей раннього віку в цілому недостатній, що характеризується відсутністю у них відповідної теоретичної і практичної підготовки. Це слугує підтвердженням необхідності спеціальної фахової підготовки, оскільки отримані студентами знання в повсякденному житті не дозволяють їм вирішувати завдання фізичного виховання дітей раннього віку грамотно, методично правильно, ефективно. Результати констатувального експерименту свідчать, що загалом студентам властивий інтерес, бажання, потреба до фізичного виховання дітей, проте усвідомлення важливості отримання спеціальної фахової підготовки до такого виду діяльності для успішного виконання своїх функціональних обов'язків у них ще немає. Хоча серед найповніших із джерел отримання інформації щодо професійної освіти студенти визначали навчальну діяльність, а саме прослуховування спеціального курсу, в якому будуть логічно, структурно і послідовно розкриті мета, завдання, особливості організації і керівництва фізичним вихованням дітей раннього віку.

Список література

1. Богиніч О. Л. Зміст фахової підготовки педагога в галузі фізичного виховання в умовах ступеневої освіти // Психолого-педагогічні проблеми підготовки вчительських кадрів в умовах трансформації суспільства : матеріали міжн. наук.-теор. конф. – К. : НПУ, 2000. – Вип. 1. – С. 117–120.
2. Богиніч О. Л. Технологія формування вмінь спеціалістів дошкільного профілю здійснювати методичне керівництво фізичним вихованням дітей // Оновлення змісту, форм і методів навчання і виховання в закладах освіти : зб. наук. пр. – Рівне, 2002. – Вип. 21. – С. 35 – 38.

3. Галузевий стандарт вищої освіти : освітньо-професійна програма підготовки бакалавра за спеціальністю 6.010101 „Дошкільне виховання”. Кваліфікація 3340 „Вихователь” / розроб. Артемова Л. В., Мащовець М. А., Беленька Г. В., Богинч О. Л., Голова Н. М., Денисенко Н. В., Луценко І. О., Сухорукова Г. В. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2006. – 258 с.
4. Даль В. И. Толковый словарь великорусского языка / В. И. Даль. – М. : Русский язык, 1998. – 688 с.
5. Данилко М. Т. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. вихов. і спорту : спец. 24.00.02 / М. Т. Данилко. – Луцьк, 2000. – 19 с.
6. Дурай-Новакова К. М. Формирование профессиональной готовности студентов к педагогической деятельности : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / К. М. Дурай-Новакова. – М., 1983. – 32 с.
7. Иванова Л. І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загально-освітніх навчальних закладів : дис. канд. пед. наук : 13.00.04 // Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К., 2007. – 376 с.
8. Завгородня Л. П. Формування основ педагогічної техніки в майбутніх фахівців дошкільного виховання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 // НПУ імені М. П. Драгоманова. – К., 2001. – 20 с.
9. Мацкевич Н. М. Формування готовності майбутніх учителів початкової школи до роботи з фізичного виховання : дис. канд. наук з фіз. виховання та спорту : 24.00.02 / Волинський держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2001. – 248 с.
10. Ожегов С. И. Словарь русского языка / Ожегов С. И. / под ред. Н. Д. Шведовой. – 18-е изд. – М. : Русский язык, 1986. – 797 с.
11. Черноштан А. Г. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. – Луганський держ. Пед. ун-т ім. Т. Шевченка. – Луганськ, 2002. – 264 с.
12. Филанковский В. В. Теория и практика формирования профессиональной готовности учителя физической культуры : автореф. дис. ... д-ра пед. наук / В. В. Филанковский. – Староизполь, 2000. – 36 с.

О ГОТОВНОСТИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ К ФИЗИЧЕСКОМУ ВОСПИТАНИЮ ДЕТЕЙ 3-ГО ГОДА ЖИЗНИ

В. О. Иванова

Миколаївський Государственный Университет имени В. О. Сухомлинского

Аннотация. В статье автор анализирует достижения науки о проблеме готовности студентов к педагогической деятельности, касается вопроса подготовки будущих профессионалов дошкольного образования к физическому воспитанию детей третьего года жизни как необходимой составной будущей профессиональной деятельности. Рассматривает вопросы методики физического воспитания детей раннего возраста, использования педагогами методических приемов формирования основных движений. Подается анализ анкетирования студентов по готовности к физическому воспитанию детей раннего возраста.

Ключевые слова: будущие воспитатели, физическое воспитание, ранний возраст, готовность, методика, студенты.

READIES OF FUTURE PRESCHOOL EDUCATION SPECIALISTS TO PHYSICAL EDUCATION OF THE 3 YEARS OLD CHILDREN

I. O. Ivanova

Mykolaiv State University named after V. O. Suchomlynsky

Annotation. In this article author analyses the scientists' research about the students' readiness to the pedagogical activity? Touches the question of the preparation of future preschool education specialist to physical education of the 3 years old children, a necessary part of future professional activity. Also she touches the question about methodical means of main motions formation. The article shows the data of students questioning about physical education of the children.

Key way: future teacher, physical education, early age, preparedness, methodology, students, professional.